

לעילוי נשמת

אמו מורתי הצדקנית מרת שיינא בת רבי ישראל שלום ע"ה
 נלב"ע יד סיון תשע"א

דברי ישר

לקוטים, מזכרים ופרפראות בפטט זכר
 בפרשת השבוע ובעניני דיומא
 בעריכת ישראל שלום דבורץ

שנה שלש עשרה
 גליון תקנ"ב - 552

פרשת במדבר תש"פ

בית ישר

וגם אמרו בגמ' הטל עליהם עול הצבור והם כלים מאליהן, וגם צריך לעזר לבל יבא ויזדקק לפניו שום טעות בדיון.

וזהו לְדָן - רוצה לומר, לדין הדן, אַחֲיֵעָזָר - שיבא לו עזר מאחי כמו שנאמר לְמַעַן אַחִי וְרַעִי, בְּן עַמִּישַׁדַי שיבא לו עזר משדאי.

לְאֶשֶׁר פִּגְעִיאל בֶּן עֶכְרֹן - לרמוז למי שיבא לו יסורין וזהו פִּגְעִיאל, רצונו לומר פגעים מאל אביד, גם עֶכְרֹן שמזונותיו עכורין ומצומצמין, אשריו טוב לו.

וזהו לְאֶשֶׁר פִּגְעִיאל בֶּן עֶכְרֹן אשריו שעל ידי כך מתכפר לו העון וכל שכן אם הם יסורין של אהבה כמו שאמר הכתוב כִּי אֶת אֶשֶׁר יֶאֱהָב ה' יוֹכִיחַ (משלי ג, יב).

שבטים בסכנה

וַיְהִי בְּנֵי רְאוּבֵן בְּכֹר יִשְׂרָאֵל תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפָּר שְׁמוֹת לְגִלְגָּלְתָּם (במדבר א, כ)

לְבְנֵי שְׁמַעוֹן תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם פְּקֻדֵי בְּמִסְפָּר שְׁמוֹת לְגִלְגָּלְתָּם כָּל זָכָר מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה כָּל יֶצֶא צָבָא (במדבר א, כב)

בשבט ראובן ובשבט שמעון הוסיף ואמר לְגִלְגָּלְתָּם.

בשבט שמעון הוסיף גם המילה פְּקֻדֵי.

על מה שאמר לְגִלְגָּלְתָּם פירש רש"י שהיה זה על פי שקלים - בקע לגולגולת.

במלאכת מחשבת מוסיף לבאר מדוע הוזכר ענין הפקידה בבקע לגולגולת דוקא בשני שבטים אלו.

כל העתיד לעבור על האדם

רמוז בשמו

בְּמִסְפָּר שְׁמוֹת כָּל זָכָר לְגִלְגָּלְתָּם (א, א)
 כתב רבי אליהו הכהן האיתמרי במגלה צפונות כי רמוז כאן שכל גלגוליו וקורותיו העתידיים לעבור על האדם כולם רמוזים בשמו ובמספר [גימטריא] של שמו.

וזהו **במספר שמות**, כלומר במספר השמות של כל אחד ואחד רמוז בו **כל זָכָר** [בפסוק מנוקד זָכָר] **הגלגולים** העתידיים לעבור עליו

חפץ עגלגל למניה

לְגִלְגָּלְתָּם (במדבר א, ב)

כתב במדרש מאור האפילה כלל הוא אצלנו שאין למנות אישי ישראל בשום אופן אלא לדבר מצוה, ודוקא שיוקח מכל אחד מהם דבר מסויים, ונמנים אותם הדברים.

ומבאר שאולי מה שאמרו כאן לגולגלתם, אין הכוונה לגולגולת הראש, אלא שלקחו מכל אחד מהם דבר מה עגלגל כעין זה [א"ה אולי כוונתו לאיזה חפץ שהיה ידוע בזמנם] שבידי המלכים ומנו אותם הדברים וכך ידעו מניינם.

רמזים בשמות הנשיאים

לְדָן אַחֲיֵעָזָר בֶּן עַמִּישַׁדַי (במדבר א, יב)

לְאֶשֶׁר פִּגְעִיאל בֶּן עֶכְרֹן (במדבר א, יג)

כתב בספר כף הכהן כי נראה לו שבשמות הנשיאים יש רמזים.

לְדָן אַחֲיֵעָזָר בֶּן עַמִּישַׁדַי - שבא לרמוז על הדיין שדן את הדין ועליו עול הצבור שצריך לו עזר משדאי, אם בענין טורח הצבור שהוא עבודת ממש כמ"ש בסוף הוריות 'עבודת אני נותן לכם',

קראם בשמות לגודל אהבתו

בְּמִסְפָּר שְׁמוֹת (במדבר א, ג)

רבי אברהם רבי חיים פאלאגי בספרו אברהם אנכי, כתב לבאר מה הדגישה התורה שמנין זה יהיה בְּמִסְפָּר שְׁמוֹת.

מביא המחבר שבהקדמת הספר פני דוד כתב שם שהשונא לאדם אינו קוראו בשמו אלא מכנהו בשם "בנו של" או בכינוי אחר, אבל לא בשמו, כמו שראינו ששאל אומר ליהונתן כאשר דוד לא בא אל הסעודה מְדוּעָ לֹא בָּא בֶּן יִשִׁי (שמואל א' כ, כז), וכן מביא בשם מדרש [מצאתי בפסיקתא רבתי פיס' לב עניה סוערה ד"ה אמר הכתוב בני], שדוד הע"ה היה מתלונן על שדואג ואחיתופל אינם קוראים אותו בשמו אלא בשם אביו.

זה שאמר כאן, אחר שאמר בתחילה שהמנין יהיה שְׁאוּ אֶת רֹאשׁ כָּל עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם, שלא תאמר שמנאם שלא באהבה כי מזכיר אבותם, אלא ימנה אותם באהבה בְּמִסְפָּר שְׁמוֹת בשמותיהם שלהם, להראות חיבתן - שזהו המיוחד במנין האמור כאן כפי שפתח רש"י בביאורו לפסוק א' - 'מתוך חיבתן לפניו מונה אותם כל שעה'.

כל הגלגולים

לְגִלְגָּלְתָּם (במדבר א, ג)

בספר ילקוט ראובני מביא בשם ספר עשרה מאמרות כי רמז במילת לְגִלְגָּלְתָּם, שמשא רבינו ע"ה ידע כמה פעמים יגלגל כל אחד מישראל בגלגול עד סוף כל הדורות.

כבר ידענו כי טעם מחצית השקל להנצל מעין הרע, ואף אם זה נאמר על כל ישראל, אבל בשבטים ראובן ושמעון נצרך לזה יותר.

כי היו שבטים אלו מוכנים לפורענות, ראובן בעדת קרח ושמעון בבעל פעור.

לכך כתבה התורה בערבות מואב בפקודי ראובן בלועי קרח להגיד שבגללם נתמעטו, גם שבת שמעון ראינו שנחסר עד מאד שכלם נפלו משבטו.

הרי לנו ששני אלה השבטים מזומנים ליום רעה בחטאם ועל כן צריכים אלו להשמר ביותר מעין הרע ולא יהיה נגף בפקוד אותם.

לפיכך הזכיר כאן גלגלותם על שני אלו לבד כי הוצרכו השקלים להם יותר מכל שאר השבטים.

ובשמעון היה ענין נוסף על ראובן, כי מכת שבת שמעון הייתה גדולה ממכת שבת ראובן, עד שהיה צריך להוסיף בו את **פְּקֻדָיו**, להודיע כי תמיד היה פוקד שבטו לידע חסרונו, ודווקא בגלל זה היה הנגף מתמיד בו כי אין הברכה מצויה בדבר המנוי.

מניינם היה ידוע ע"י מנין השבטים שנמנו לפניהם

בְּנֵי נַפְתָּלִי (במדבר א, מב)

מפורסמת השאלה, מדוע במנין כל השבטים הוסיף ל' לבני שמעון, לבני בנימן וכו' ורק אצל בני נפתלי כתב בלי ל'.

הראשונים [רבינו חיים פלטיאל **ובבעל הטורים ועוד**] מתרצים שהיה זה בגלל שרוב השבט היה בנות, ולכן השמיט ה' להורות זה, וראיה לזה מפרשת פינחס שמניינם היה אחרי שמתו כל הזכרים היוצאים ממצרים ונותרו רוב בנות, וכולם שם נאמר **בני ללא ל'.**

[בספר **כף הכהן**, כתב שנראה לו כי חסר למ"ד, כי נשים פטורות מלמ"ד התורה].

וראה עוד ישובים נפלאים שהובאו בדברי ישר בשנים הקודמות בשם הרש"ר הירש והנצי"ב ועוד.

בספר **אבן משה לרבי אליעזר פרלמוטר זצ"ל** כתב יישוב יפה ששמע בשם גדול אחד.

בפרשת כי תשא כתב רש"י כי בשנה אחת נמנו שתי פעמים, אחד אחר יום הכפורים קודם הקמת המשכן ונתנו בקע לגלגולת לעשות מהם האדנים, והמנין השני היה, אחר הקמתו באחד לחודש השני וזהו המנין האמור כאן, ולא העדיף ולא החסיר במנין זה השני יותר מבראשון.

טעם מנין זה היה כדי לדעת מנין כל שבת ושבת בפרטות ולקחת מהם השקלים לקרבנות צבור עיין רש"י שם. במנין הראשון, נמנו כל יב' השבטים יחדיו, ועלה מניינם למנין שלם של כל ישראל, אבל במנין כאן שמנו כל שבת ושבת ופירטו כמה היה בכל שבת.

כאשר מנו את השקלים לפי כל שבת, אמרו המונים את השקלים, 'אלו השקלים הרי הם שייכים לבני שמעון לבני יהודה וכו'" וכל פעם שמנו את השבט הוסיפו מניינו למספר השקלים שנמנו, אבל כשהגיעו לשבת נפתלי שנמנה אחרון, לא היו צריכים מעיקר הענין "לספור" את השקלים, כי ידעו שכך הוא הסכום, שהרי לא נשתנה מניינם של ישראל.

לכן אמר **בני נפתלי**, כלומר בני נפתלי ידועים שהמה כך וכך והוא כאשר תחשב ותסיר מהמנין הכללי של כל ישראל שהוא שש מאות אלף שלשת אלפים חמש מאות וחמשים, את סך המנין הכללי של יא' השבטים תדע בבירור כמה הוא מספר של בני נפתלי. בסיום דבריו מציין לכך שגם בבני ראובן לא אמר לבני, ומבאר ששם הקדים ואמר **ויהיו** וזהו במקום ה'.

שבת לוי חטאו במרגלים אבל לא נענשו

אך את מטה לוי לא תפקד (במדבר א, מט)

פירש רש"י בפירוש ה'ב', צפה הקדוש ברוך הוא שעתידה לעמוד גזירה על כל הנמנין מבין עשרים שנה ומעלה שימותו במדבר, אמר אל יהיו אלו בכלל, לפי שהם שלי, שלא טעו בעגל.

בספר **ביאורים על רש"י על התורה מרבי נתן ברבי שמשון שפירא** (נדפס בשנת ש"ג), שואל הרי מה שמתו במדבר היה זה בגלל חטא המרגלים ולא בגלל חטא העגל, והיה צריך לומר שבגלל זה ולא בגלל העגל.

ותירץ כי בחטא המרגלים גם הלויים חטאו, רק בעגל לא טעו, ומה שלא נענשו, כי העונש היה על שני העבירות, על חטא העגל ועל חטא המרגלים, וישראל נענשו בשביל השני עבירות כמו שמוכיח רש"י בפרשת שלח לך (במדבר יד, לד) שנאמר **תִּשְׂאוּ אֶת עֹזְתֵיכֶם** [לשון רבים] ולא נאמר תשאו את **עוונכם**, אבל בחטא המרגלים עצמו כן חטאו הלויים.

זה מה שאמר כאן שמנאן בנפרד כי לא נענשו במיתה כי חטאו רק בחטא אחד ולא גם בחטא העגל.

[ראה כעין זה בשפתי חכמים]

שמו של הקב"ה בתוך המטות

כתב הקדוש **רבי אנש למה אנשתרוק הי"ד במדרשי התורה** - שמעתי זה שבכל מטה האמצעי שבארבע דגלים נזכר בסוף שמותיהם **אֶל**.

בדגל יהודה - האמצעי **נתנאל**.

בדגל ראובן - האמצעי **שלומיאל**.

בדגל אפרים - האמצעי **גמליאל**.

בדגל דן - האמצעי **פגעיאל**.

לקיים מה שנאמר **כִּי אֶנִּי ה' שְׁכֵן בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** (במדבר לה, לד).

וכן בנשיאים בחנוכת המזבח (פרשת נשא) סידרם לפי הסדר הזה, זה אחר זה:

נתנאל בן צוער ביום ב'.

שלומיאל בן צורשדי ביום ה'.

גמליאל בן פדהצור ביום ח'.

פגעיאל בן עכרן ביום י"א.

כעת נחבר את מספר הימים, **ב'ה"ח-י"א**, נגיע למספר **כ"ז**, זהו חשבון שם הקדוש ה'ר"ה.